

PRESENT-EXEMPLAAR.

Dr. W. J. LEYDS
Frankenslag 337
't-GRAVENHAGE.

Zwarte Tijden

DOOR

H. W. CORNELIS.

C. SNOEK Wz. & Utrecht.
1902.

Zwarte Tijden

DOOR

H. W. CORNELIS.

C. SNOEK Wz. ✽ Utrecht.
1902.

INHOUD.

Voorrede	3
Een Beeld des Tijds.	5
Dertien gedachten over den oorlog in Zuid-Afrika	7
Verscheidenheden.	12

VOORREDE.

Nadat de Engelsche minister van koloniën, Joe Chamberlain, in November 1901 het Duitsche leger beleedigd had, werd dit uit Duitschland met een groot aantal weinig vleierende briefkaarten beantwoord. Aanvankelijk werden deze briefkaarten in Engeland vernietigd, maar kort daarop besloot men de overige te bewaren om als bijdragen te dienen tot de geschiedenis van den tegenwoordigen tijd.

Deze bijdragen nu wil ik met ééne vermeerderen en wel in den vorm van dit boekje. Wellicht is mijn stof ook bruikbaar dan die briefkaarten en kan zij die zelfs grootendeels vervangen, waardoor den geschiedvorschcr tevens eenig onverkwikkelijk werk bespaard wordt. Overigens heb ik van mijn geschrijf geen overdreven verwachtingen. Maanden lang bleef tot mijn spijt mijn werk ongedrukt; de „Burenfreund“ legde de „Gedachten“ ter zijde. „Ons Tijdschrift“ ging te gronde, „Universal-Bibliothek“, „Gids“ en andere tijdschriften weigerden, en eene Frau Doctor, die eerst mijn werk geprezen had, vond mijne gedachten „confus“, toen

—

een Herr Rath de inkleeding te zwaar oordeelde voor den Duitschen lezer. Wil het publiek zich nu over den verschoppeling ontfermen, dan zal dit bevorderlijk zijn aan de herinnering aan dezen zwaren tijd, die wellicht den ondergang van Engeland's macht en van Europa's moraal beduidt.

Terloops wil ik opmerken, dat ik tegenover dezen ondergang bezwaarlijk eene heugelijke herleving zoude kunnen stellen. De offers zijn te groot en het door de Boeren gegeven voorbeeld dreigt eer afschrikkend dan aanmoedigend te werken.

H. W. CORNELIS.

Bonn, Maart 1902.

Een Beeld des Tijds.

In eene der hoofdstraten van Londen wierp eene dame uit een venster nu en dan een geldstuk tusschen eene wachtende menigte. Dat was geen liefdadigheid, het was slechts een tijdverdrijf. Eenige opgeschoten jongens beijverden zich om deze geldstukken op te rapen en wierpen elkander op zijde en omver, kortom, het had veel van eene vechtpartij.

Wat daar eenige jaren geleden in het klein gebeurde, dat zien wij thans in het groot. Een rijk volk verveelt zich en zoekt afleiding, men ijvert en vergadert, men reist en doet aan sport. Ook zint men op „groote” daden en men zendt troepen uit om in verre landen te vechten. Even bereidwillig zoude men zijn geld aan hanengevechten, wedrennen of zwaardvechten geofferd hebben, maar men verlangt iets op grooterschaal, met het vaderland als inzet. En de regeering voert een oorlog zonder roem, ja zonder eenig voordeel, maar met luisterrijke intochten en barbaarsche krijgsmiddelen steelt zij het hart van

hem, die als een bedorven kind zich in het gevoel van eigen zekerheid weinig rekenschap geeft van eene ellende, welke het tot geen enkelen prijs zelf zou willen verduren. Fier acht hij zich verheven boven het lot des vreemdelings, wiens edelmoedigheid hem een huldeblijk is, en nooit overleeft hij den waan van alvermogend en onverwinnlijk te zijn.

Als andere, minder vrijwillige toeschouwers leeren wij de „door onderlingen najver verdeelde” neutralen kennen. Zoude de verdeeldheid inderdaad zoo groot zijn bij de gelukzalige diplomatie? Roerloos tuurt zij naar den verwoeden leeuw. Een woord, eene aanduiding, denkt zij, en ik ben een kind des doods; dat toch eerst een ander aan de beurt kome! En in hare verbeelding vreest zij bovendien overal omkoopning en stille overeenkomsten. Alsof de dwingeland niet bedreigingen gewoonlijk doeltreffender achtte!

Ook in het regeeren heerscht nabootsing, mode, goede toon. Wie zoude in onzen tijd van scheids-gerechten nog denken aan wreede en onrechtvaardige oorlogen, als er geen antecedenten waren uit minder kieskeurige tijden! Men zoude een algemeene zedelijke en gewapende tusschenkomst duchten. Maar als weleer voert men oorlog en als weleer zijn er machtige neutralen, die den schijn trachten op te wekken, alsof alleen diep-

zinnige redenen hen tot een afwachtende houding bewogen. Maar de rustverstoorder lacht in stilte om de neutraliteit van hen die hem bespotten en niettemin bij alle militair vertoon en groote woorden hunne innigste wenschen verloochenen en deftig neutraal blijven.

De wakkere strijdt alleen en ziet het bijbelwoord bevestigd, dat men alleen op God en niet op menschen kan bouwen, ook al beroemen die menschen er zich op, stamgenooten te zijn.

Dertien gedachten over den oorlog in Zuid-Afrika.

1. Vreemd is het, dat Engeland er niet de voorkeur aan gegeven heeft, de zoogenaamde bedorven regeering der Zuid-Afrikaansche Republiek om te koopen. Dat ware minder erg en minder kostbaar geweest dan zulk een oorlog.

En indien Engeland werkelijk voor eer en recht strijdt, waarom zocht het dan steun bij kaffers en bewoog het Portugal tot het spelen eener dubbelzinnige rol? Dat is niet het goede voorbeeld in de opvoeding.

Gaat het alleen om de eer, dan sla ik voor, dat de Boeren hunne vrijheid herkrijgen en daarbij de verklaring afleggen, dat Engeland wel had kunnen overwinnen, indien het slechts gewild had.

2. Was de oorlog in Zuid-Afrika eene levens-

vraag voor Engeland? Wie zal het zeggen? Voor zijne leiders gold hij als zoodanig.

3. Het is niet uit vrees of uit traagheid, dat ik mijne stem niet laat hooren, zeide de neutrale staatsman. Aan macht ontbreekt het ons niet; vrienden zijn ons echter liever dan vijanden.

Eene al te vriendschappelijke houding verwekt wantrouwen en wordt op de proef gesteld. Zoo liet Rusland zijn oorlogszuchtigen vriend Frankrijk mede tot het vredescongres uitnoodigen en had deze bovendien zijne leeningen te aanvaarden. In denzelfden zin prikkelt Engeland het Duitsche volk tot protestbewegingen en laat het nu en dan een Duitscher terechtstellen. Verder zal Japan ook Engeland wel eens eene poets spelen.

Het is thans voor iedereen duidelijk, dat politiek in Duitschland geen gemoedszaak is, zooals dit wel bij de verraderlijke Romaansche volken voorkomt, en dat het grootere doeleinden nastreeft dan de bekrompen heerschers der vroegere kleine staten.

4. Een jaar vóór het uitbreken van den oorlog klaagde een Engelschman over de droefgeestige gelaatsuitdrukking zijner landgenooten. Het leek wel of ieder voorbijganger voornemens was zichzelf of een ander op te hangen. Hij was inderdaad niet ver van de waarheid.

5. Vaderlandsliefde wordt als eene klassieke

deugd beschouwd en wordt der jeugd als een der eerste plichten ingeprent. Doch nauwelijks gloeit het hart voor land en koning, of de machtspreuk weerklinkt: „In politiek geen moraal!” De militaire dienstplicht volgt en ontslaat ons van verder nadenken, men heeft nog slechts te gehoorzamen.

De geschiedschrijver blijft intusschen het goed recht van zijn vaderland bepleiten. Mijne hulde aan hem, die — zij het soms ook met eenige re-touche — zelfs het onrecht tot eene opvoedende kracht weet te verwerken! Welnu, gij lieden hooggeleerd, tigt aan het werk en verklaart mij de moraliteit in een oorlog tegen vrouwen en kinderen, de moraliteit in een oorlog, voor welks ruwheid niet als bij vroegere oorlogen, zucht naar roem als verzachtende omstandigheid kan gelden!

6. De kleine burgerman ziet in de vaste hand eener machtige regeering een toonbeeld van omzichtigheid en verstandig beleid. Heilige onnoozelheid! Gij, brave man, hebt nog eerbied voor wetten, gij ziet in het handwerk nog een gulden bezigheid. Maar de groote heer acht zich boven alle wetten verheven; ook in de ongunstigste omstandigheden blijft hij pralen. Roekeloos nadert de verblindende glans den tragischen ondergang, als gold het een schitterend verleden tot een waardige afsluiting te brengen.

7. Het gaat in Engeland ongeveer als ten tijde

van Jacobus II, maar nu onder ruimere deelname van het volk, een schoone vooruitgang! Waar is thans de Willem III, die aan deze toestanden een einde maakt? Moeilijk zoude hij te vinden zijn en minder nog den dank begeeren.

8. De beweegredenen voor dezen oorlog zijn misschien niet veel schandelijker dan bij andere oorlogen, een oorlog is zelden hartverheffend; maar treurig blijft de terugkeer tot barbaarschheid.

Waarschijnlijk is deze barbaarschheid de voorbode van den ondergang, want wie zijn vijand niet ontziet, ontziet ook zijne vrienden niet.

9. Rijk Engeland's vrienden grijpen wel naar de pen, maar niet naar het zwaard.

Oud Engeland's vrienden is het te moede als iemand, die zich gedwongen ziet een hem dierbaren, dol geworden hond dood te schieten.

10. Hoe kan men beweren, dat het volkskarakter zich in de staatkunde niet openbaart! Het vasteland heeft bezit in Zuid-Afrika en blijft angstvallig neutraal; Engeland heeft overal bezit en stoort zich aan niets. Aan politieke tusschenkomst zijn ongetwijfeld bezwaren verbonden. Nochtans vindt de tyrannie een belangrijken steun in de algemeene lauwheid.

Engelschen en Boeren haten elkander, maar

gezamenlijk zien zij trotsch neer op de erbarmelijke houding der neutrale staten.

Er zijn Engelschen die met levensgevaar voor het recht opkomen, en er zijn lieden van andere nationaliteit, wien het te veel is, slechts eene hand uit te steken.

11. Ik heb helaas eenmaal te doen gehad met iemand, die de voordeur met ongewoon zware kettingen tegen inbraak verzekerde en door een stelsel van achterdeurtjes wegsloop. Die man brak meer dan eenmaal zijn woord.

Ik vraag mij af, welke blijken de aanleggers van dezen oorlog van hun slecht geweten geven.

12. Niet veel crediet heeft de sobere man, wiens vakkennis zijn eenige aanbeveling is. Een betere ontvangst wacht hem, die met minder vakkennis zijn taak des te luchtiger opvat en alles des te smakelijker weet voor te stellen.

Denken wij niet onwillekeurig aan dezen laatste, wanneer wij een staatsman met millioenen zien spelen om een noodeloozen oorlog te voeren? Door zijne woorden gevleid, neemt men deze voor goede munt op, en evenals in vroegere, solide tijden blijft men geld leenen. Ook de financiëele wereld wil bedrogen zijn en onder hare oogen laat zij toe wat zij verraad zoude noemen als het in het verborgene geschiedde.

13. Zoolang de volkeren door waan medege-sleept worden, zullen vele oorlogen zich als onvermijdelijk aan ons voordoen. Deze oorlogen hebben dit ééne lichtpunt, dat ze volksidealen en krijgsmansdeugden levendig houden.

Kunstmatige oorlogen missen ook dit lichtpunt, ze zijn het graf der idealen, en het is reeds een teeken van verval, wanneer men dit over het hoofd ziet.

Verscheidenheden.

Wie is dat?

Ik ga door voor bedaard, practisch en niet al te nauwgezet; kalm tracht ik van alles partij te trekken en hiermede kom ik nooit bedrogen uit. Ik houd behoorlijk met alles rekening en zelfs kleinsteedsche menschen weten niets in mijn nadeel te zeggen. Ik blijf altijd voornaam, ik heb vaste gewoonten en ik ga naar de kerk. Ik ben niet op kleine voordeelen uit en voor een goed doel kan men nog wel iets van mij loskrijgen. Ik houd mij aan practische voorbeelden en aan de openbare meening, ik zeg zaken zijn zaken en ik maak het mij thuis zoo aangenaam mogelijk. Zoo handelt de man van de wereld en wie het mooier wil doen, krijgt toch niets dan ondank tot loon.

Ik ben van meening, dat in de wereld zoo tame-
lijk alles geoorloofd is, als men het maar voor
zichzelven en zijne medewerkers weet goed te
praten. Het gaat wel eens moeielijk, maar er zijn
altijd nog menschen genoeg, die dat voor goede
munt opnemen en navolgenswaardig vinden. Als
dat maar zonder nevenbedoelingen gebeurt, dan
heb ik er vrede mede, maar er zijn ook menschen
die op mij schelden en in stilte mijn voorbeeld
volgen. Dat is beneden alle critiek.

Men heeft wel eens gezegd, dat ik alleen ver-
stand heb van practische dingen en dat ik mij
ook op mijn beurt laat beetnemen. Ik geloof het
niet, maar al was het zoo, dan ben ik de eenige
niet, en wat een ander niet weet, dat behoef ik
ook niet te weten. En mijne landgenooten geven
mij hierin gelijk.

Mijn vriend de filosoof, wiens vader een Duit-
scher is, denkt er intusschen anders over. Hij
zeide eens, dat practische zin op nood en nood-
zakelijkheid berust. Nu, in nood ben ik niet,
maar hij zegt, dat onze practische zin onze tweede
natuur geworden is en wij alles meenen gedaan
te hebben wanneer wij practische moeilijkheden
oplossen en rijk worden. Nu ja, rijk worden
doet iedereen mij niet na en dat blijft toch de
hoofdzaak. Intusschen bewijst mijn vriend mij
goede diensten, wanneer ik in het openbaar eens
den wijze of den edelmoedige moet spelen; hij ziet

dan ook in mij den aanvang eener betere wereld en acht zich gelukkig mijn gast te zijn.

Gastvrij, ja, dat ben ik, maar als wij onder kanibalen leefden, dan had ik hem al lang opgegeten. Ik zeg maar 'slands wijs 'slands eer en gelegenheid maakt den dief.

En weet gij, wat ik van de politiek denk? Zoolang de andere volken geen heiligen zijn — en dat zijn ze nooit —, behoeven wij ze niet te ontzien en kunnen ze ons best cijns of interest betalen, en voor het overige zijn hunne landen goed om er uitstapjes te maken. Wat verbeeldt zich zoo'n nieuwbakken republiek wel om van al haar schatten niets aan ons af te willen geven! Zelf heeft ze die niet noodig en de behoefte voor onze aanzienlijken en voor de noodlijdenden in de koloniën is maar al te groot. En dan durven ze daar nog een rechtsvraag van maken. Dat is meer dan schandelijk. Dan weet mijn vriend de filosoof het beter. Hij zeide, dat de andere volken gedenkteekenen zijn van onze beschavingsgeschiedenis, met uitzondering van China alleen, dat als caricatuur dienst doet. Ik heb wel eens gedacht aan een diergaarde, waarin wij vreemdelingen tentoonstellen, maar die kan moeilijk rentegevend zijn zoolang ze hier op straat nog vrij rondloopen.

Goede vrienden.

's Werelds vroede mannen zagen den boycot der Engelsche schepen ontwerpen, schudden toen het hoofd, wekten niemand tot medewerking op en zeiden ten slotte: „Wij wisten het wel, dat er toch niets van terecht kwam.”

De macht der gewoonte duldde geen storing in den maatschappelijken gang en zelfs contrabande wordt ongehinderd vervoerd.

Neem de Engelschen zooals ze zijn en niet zooals gij ze zoudt willen hebben, zeide een hunner en hij stelde zich tevreden met de som welke hij voor zijne paarden ontving.

Aan mij ligt het werkelijk niet, dat de oorlog uitgebroken is, zeide de papierfabrikant. Ik heb papier genoeg geleverd voor het vredescongres en ik wil nog meer leveren als het noodig is. *(Dit is geen persoonlijke toespeling.)*

Droom of werkelijkheid?

In mijne verbeelding zie ik moord, brand, geweld. En ik zie toeschouwers, welke rustig blijven toekijken.

Wel worden de aanleggers op de gebruikelijke wijze ter verantwoording geroepen, maar het blijkt nu, dat het geene misdadigers zijn, doch voorname en zelfs gedecoreerde lieden. Zij ver-

bazen zich, dat zij ondervraagd worden door toeschouwers, die immers zelf niets te lijden hadden. Er moet een misverstand in het spel zijn.

De toeschouwers wrijven zich de oogen uit, zeggende: „Het is voor vandaag gedaan, laten wij naar huis gaan en morgen iets anders gaan zien.”

Is dit alles droom of is het werkelijkheid; heb ik hier met menschen of met spoken te doen?

's Werelds loop.

In stilte, uit de gelederen der armoede, den dood voor oogen, volbrengt de anarchist de daad van vertwijfeling.

Openlijk, in vollen glans, na eene correcte rechtspleging wordt hij terechtgesteld.

Vorst en misdadiger vielen als offers. Anderen gaan hunne plaatsen innemen en vallen wellicht als nieuwe offers. Menigeen begint zijne kalmte te verliezen, maar de eeuwig onverschillige blijft zichzelf meester en verkondigt: „Het is altijd zoo geweest en het zal altijd zoo blijven.”
